

Tjänsteutlåtande
Utfärdat 2024-03-07
Diarienummer N160-0568/21

Handläggare: Robert Hjerdt, Simon Cederholm
simon.cederholm@aldrevardomsorg.goteborg.se

Återrapport av uppdrag gällande äldreomsorg på finska och tillskapande av fler lägenheter

Förslag till beslut

Äldre samt vård- och omsorgsnämnden:

1. ger förvaltningen i uppdrag att undersöka möjligheter att avropa platser för finsk vård och omsorg inom gällande ramavtal för vård- och omsorgsboende.
2. ger förvaltningen i uppdrag att i samband med nyproduktion av nytt vård- och omsorgsboende i Björlanda förbereda för lägenheter med service helt eller till väsentlig del på finska.
3. förklarar uppdraget om att skyndsamt återkomma till nämnden med förslag på var konvertering alternativt inrättande av finskspråkiga enheter kan ske som avslutat (§ 276 N160-0568/21).
4. förklarar uppdraget om att klargöra statistiskt underlag från nämndsammanträdet 26 september 2023 (§ 192 N160-0568/21) som avslutat.
5. godkänner förvaltningens återrapport om att återkomma till nämnden med en plan för hur tillräcklig språkkompetens i finska bland personalen ska säkerställas och förklarar uppdraget som avslutat (§ 169 N160-0568/21).

Sammanfattning

Förvaltningen har sedan omorganisationen 2021 i olika omgångar fått i uppdrag att återkomma till nämnden med redovisning om hur arbetet med att tillgodose vård och omsorg på finska fortlöper och hur planen ser ut för att tillgodose tillräcklig språkkompetens på finska. Huvuduppdraget i detta ärende handlar om att återkomma till nämnden med förslag på var konvertering alternativt inrättande av finskspråkiga enheter kan genomföras. Förslaget kan utgå från antingen nybyggnation alternativt befintligt bestånd och ska utgå ifrån aktuell behovsanalys. Förvaltningen har också fått i uppdrag att klargöra vilket statistiskt underlag som bör användas till att beskriva målgruppens behov utifrån det ärende som presenterades till nämnden den 26 september 2023. Förvaltningen föreslår att ett nytt uppdrag ges om att undersöka möjligheter att avropa platser för finsk vård och omsorg inom gällande ramavtal vård- och omsorgsboende. Detta då förvaltningen bedömer att det inte finns några juridiska hinder och det bör finnas kapacitet för de ramavtalade leverantörerna att konvertera platser. Ett uppdrag om detta behöver ändå fattas av nämnd för att tydliggöra för ramavtalade leverantörer att en långsiktig politisk vilja finns från Göteborgs Stad att gå i denna riktning. Förvaltningen föreslår också att uppdrag ges om att i samband med nyproduktion i Björlanda förbereda

för tio platser som till helt eller väsentlig del erbjuder vård och omsorg på finska. I övrigt föreslår förvaltningen att pågående uppdrag förklaras som avslutade.

Bedömning ur ekonomisk dimension

I det fall att nämnden ger förvaltningen i uppdrag att gå vidare med att undersöka om det finns leverantörer med gällande ramavtal som är intresserade av att erbjuda platser med finsk inriktning så innebär det att de 10–12 platserna blir utöver den av nämnden beslutade volymen avseende 700 platser i privat regi för 2024. Det behöver därför budgeteras som en utökning och är därför först möjlig från 2025. Detta motiveras utifrån att det annars inte finns några ekonomiska incitament för att konvertera del av verksamhet.

Om förvaltningen får i uppdrag att i samband med nyproduktion av nytt vård- och omsorgsboende i Björlanda förbereda för tio lägenheter med helt eller till väsentlig del på finska så bedöms inte detta medföra några ytterligare kostnader i anpassning av lokalerna.

Bedömning ur ekologisk dimension

Förvaltningen har inte funnit några särskilda aspekter på frågan utifrån denna dimension.

Bedömning ur social dimension

Göteborg ingår sedan 2011 i förvaltningsområdet för finska. Detta betyder att enskilda har rätt att få hela eller en väsentlig del av den service och omvårdnad som erbjuds inom äldreomsorg av medarbetare som behärskar finska och att kulturell identitet ska beaktas. Enligt lagen om nationella minoriteter och minoritetsspråk har förvaltningen en skyldighet att informera den som söker bistånd inom ramen för äldreomsorg om möjligheterna till sådan service och omvårdnad som benämnts ovan (2009:724, § 18 a-c). Sverigefinnar har rätt att få information och kontakta Göteborgs Stad på finska muntligt och skriftligt. Kommuner ska ge möjlighet till inflytande i frågor som berör nationella minoriteter. Strukturerad dialog ska föras i syfte att kunna beakta synpunkter och behov i beslutsfattande (§ 5 2009:724). Kommuner ska informera rättighetsbärare om deras rättigheter och om det allmännas ansvar (§ 3 2009:727).

Efter samrådsmöte med information, frågor och svar från förvaltningen till Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten beslutade rådet den 21 mars 2024 att ta fram en skrivelse med minoritetens synpunkter till förvaltningen.

Samverkan

Information har skett med de fackliga organisationerna på förvaltningsövergripande samverkansgrupp (FSG) den 17 april 2024.

Samrådsmöte med information, frågor och svar till Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten ägde rum den 21 mars 2024.

Bilagor

1. Protokollsutdrag 2022-06-21
2. Protokollsutdrag 2023-09-26
3. Protokollsutdrag 2024-01-30

4. Synpunkter gällande ÄVO:s förslag kring nyproduktion alternativt upphandling via fristående aktör

Ärendet

Nämnden ska ta ställning till förvaltningens återredovisning av uppdrag § 276, § 192 och § 169 med diarienummer N160-0568/21. I detta ärende föreslås aktuella uppdrag avslutade mot bakgrund av förvaltningens redovisning. Nämnden ska även ta ställning till förvaltningens förslag på nya uppdrag.

Beskrivning av ärendet

Bakgrund

Den 21 juni 2022 (§ 169) beslutade äldre samt vård- och omsorgsnämnden att ge förvaltningen i uppdrag att återkomma till nämnden med en plan för hur tillräcklig språkkompetens i finska bland personalen skulle säkerställas. Under samma sammanträde fick förvaltningen även två ytterligare uppdrag gällande äldreomsorg på finska. Förvaltningen har tidigare återkommit till nämnden i dessa frågor. Sedan den 21 juni 2022 har förvaltningen även fått nya uppdrag. Återkoppling på dessa nya uppdrag inkluderas i de beslut som återredovisas i detta ärende.

Den 26 september 2023 (§ 192) beslutade nämnden att ge förvaltningen i uppdrag att klargöra statistiskt underlag som framfördes om kommande behov av lägenheter med finskspråkig vård- och omsorgsinriktning.

Den 30 januari 2024 (§ 276) beslutade nämnden att ”förvaltningen uppdras att skyndsamt återkomma till nämnden med förslag på var konvertering alternativt inrättande av finskspråkiga enheter kan ske. Förslaget kan utgå från antingen nybyggnation alternativt befintligt bestånd och skall utgå ifrån aktuell behovsanalys.”

Ättersrapport om att återkomma till nämnden med en plan för hur tillräcklig språkkompetens i finska bland personalen ska säkerställas

Förvaltningens pågående satsningar inom kompetensutveckling och rekrytering av finskspråkiga medarbetare stärker förutsättningarna för användningen av det nationella minoritetsspråket inom service och omvårdnad till sverigefinska äldre. Genom en del stödfunktioners ökade samverkan tillsammans med enhetschefer från finskspråkiga enheter för vård- och omsorgsboenden skapas målgruppsanpassade annonsmallar och rekryteringsmaterial med primärt tvåspråkigt och en del finskspråkigt innehåll. Tvåspråkiga medarbetare kan bidra till lösningar inom kompetensförsörjningens utmaningar inom äldreomsorgen generellt. Omvärldsbevakning visar att svenskspråkig personal som utbildats i Finland inom vård- och omsorgsyrtken i stor utsträckning flyttar till Stockholm. Förvaltningen behöver fortsatt vidareutveckla att marknadsföra sig som ett alternativ för finskspråkig kompetens.

Förutom kampanjer för att rekrytera finskspråkiga semestervikarier 2024 pågår ett förbättringsarbete med att synliggöra tvåspråkiga karriärmöjligheter. Enhetschefer påtalar att det inte är lätt att rekrytera vilket överensstämmer med tidigare erfarenheter och helhetsbild. Med sverigefinska äldres- och medarbetares behov i fokus inom rekrytering och kompetensutveckling strävar förvaltningen för att attrahera och rekrytera medarbetare för den finskspråkiga verksamhetens behov. Samverkan och tätare avstämningar med de finskspråkiga enheterna har bidragit till att lyfta behov och hur stödfunktionerna kan bidra.

För rekrytering av semestervikarier har förvaltningen skapat och tydliggjort verksamhetens språkprofil och behov. Tvåspråkigt material testas. Förberedelserna och

därmed rekryteringarna av semestervikarier påbörjades tidigare i år 2024. Kampanjen visar äldreomsorgen som en framtidsbransch och lyfter tvåspråkiga karriärmöjligheter. Med den seniora, sverigefinska göteborgarens rättigheter i fokus har processer skapats för att kunna uppnå resultat som stödjer förvaltningens verksamhet. Förvaltningen samarbetar med ett lärosäte i Finland för att öka tillgången av finskspråkig kompetens och undersöker möjligheter till att samarbeta med fler lärosäten. Detta bidrar till ett välkommet språk-, kultur- och kunskapsutbyte. Det är dock inte en primär källa för rekrytering av finskspråkig kompetens utan ett ytterligare stöd i förverkligandet av en personcentrerad vård- och omsorg på finska.

Inom utvecklingsarbetet för kompetensutveckling finska erbjuder förvaltningen kurser i vårdfinska. Dessa kurser förstärker en professionsspecifik och tvåspråkig vokabulär och bidrar till ökad kunskap om bemötande och sverigefinsk kultur. Kontinuerlig kompetensutveckling bidrar till attraktiviteten och att vilja arbeta kvar hos förvaltningens verksamheter. Tillfällen för idé- och erfarenhetsbyten är positivt då det stärker arbetet samt skapar viktig tid för reflektion på finska. Detta stöttar, synliggör och utvecklar omsorgen som de finskspråkiga enheterna bidrar med. Insatser inom kompetensutveckling finska ska med fördel också användas till att vidareutbilda chefer och medarbetare inom förvaltningen. En vidareutveckling av kompetensutveckling finska 2024 är att medarbetare inom förvaltningen erbjuds ett språkseminarium i finska.

En del av förvaltningens avdelningar och verksamheter kartlägger årligen andelen finskspråkiga medarbetare. På så sätt får förvaltningen information om dem som i dag kan och använder nationellt minoritetsspråk i sin tjänst. Detta enligt uppföljningsmyndigheternas rekommendationer. Förvaltningen behöver ytterligare utveckla och systematisera analysen av olika kartläggningar gällande nationella minoriteter. De enheter som regelbundet kartlägger finskspråkig kompetens genomför också kompetensutveckling och samverkar för att effektivare möta behoven hos den sverigefinska minoriteten.

Aktuell behovsanalys och klargörande av statistik

I redovisningar över antalet sverigefinnar i Göteborg och gruppen äldre använder förvaltningen den statistik som stadsledningskontorets avdelning för statistisk analys tillhandahåller via SCB. Förvaltningen kommer att få ett nytt underlag vid månadsskiftet april-maj 2024.

Det finns restriktioner gällande registrering av andelen talare av nationella minoritetsspråk i Sverige vilket leder till att förvaltningen kommer att behöva arbeta utifrån ett mörkertal. Svårigheterna i att presentera tillförlitlig statistik på området är flera. Vad beträffar sverigefinnar presenterade förvaltningen tidigare statistik där minst en förälder har finskt påbrå. Den här typen av sammanställningar kan inte ge en heltäckande eller adekvat bild utan behovsbilden behöver kompletteras genom samråd. Självidentifikation betyder att individen själv bestämmer om sin tillhörighet till nationell minoritetsgrupp vilket ställer ytterligare krav på analysen av dessa siffror.

Antalet personer i kö till de finskspråkiga enheterna har varit konstant omkring 9–15 personer sedan förvaltningen inrättades. Enhetschefer för finskspråkiga vård- och omsorgsboende uppger att det finns flera finskspråkiga äldre på de svenskspråkiga enheterna i Göteborg i mars 2024. Förvaltningens statistik visar att en av orsakerna till att den äldre tackar nej till en plats på en finskspråkig enhet är att en flytt inte är lämplig vid

tidpunkten av erbjudandet. I andra fall har den äldre möjlighet till finskspråkig kontakt någon gång i veckan på den svenskspråkiga enheten där man bor. I de fall man har tillgång till medarbetare som kan finska uppger man att det är tillräckligt och avstår därför en plats. Den äldre önskar däremot vanligtvis att få behålla sin plats i byteskön. En anledning till detta är att den äldre inte vill bli helt utan en finskspråkig kontakt och därför vill ha möjlighet att ta emot en plats på en finskspråkig enhet i det fall som personalstyrkan på den svenskspråkiga enheten skulle förändras.

Enligt nationell minoritetslag ska den nationella minoriteten sverigefinnar erbjudas inflytande i frågor som berör dem. Därför ämnar förvaltningen genomföra utvecklingsdialoger om äldreomsorg i samarbete med berörda avdelningar, verksamheter och tillsammans med sverigefinska äldre och anhöriga.

Tabellen nedan visar nuläget för byteskön i mars 2024.

Somatik		Demens	
Från bostad/korttid:	Byte:	Från bostad/korttid:	Byte:
1, tackat nej, vill till det andra finska boendet	6, där 4 tackat nej och 2 ännu inte fått erbjudande	2 varav 1 tackat nej, inte motiverad ännu, och 1 ännu ej fått erbjudande	10 varav 6 tackat nej och 4 ännu inte fått erbjudande
Totalt: 7		Totalt: 12	

Konvertering i egen regi

Nämnden beslutade den 30 januari 2024 om att återta uppdraget om att omvandla svenskspråkiga lägenheter till åtta finskspråkiga lägenheter på Glöstorpshöjdens Vård- och omsorgsboende mot bakgrund av att fastighetens utformning inte tillåter genomförandet utifrån ursprungligt förslag. Förvaltningen gör bedömningen att det saknas förutsättningar för att konvertera fler lägenheter i befintligt bestånd i egen regi.

Förutsättningar för konvertering hos leverantörer inom befintligt ramavtal för vård- och omsorgsboende

Mot bakgrund av att behovet inte kan täckas fullt ut av Göteborgs Stads egna vård- och omsorgsboenden är det juridiskt möjligt att göra en förfrågan till leverantörerna på ramavtalet om de antingen har denna inriktning eller avser att utöka med inriktningen för att möta behovet. Den juridiska bedömningen i frågan kommer från upphandlingsjurist inom Göteborgs Stads upphandlings- och inköpsförvaltning (INK). Den övergripande karaktären på ramavtalet påverkas inte utan det är fortsatt samma antal platser i takvolym och samma priser. Göteborgs Stad tillämpar redan detta för den judiska minoriteten där det finns ett vård- och omsorgsboende med en sådan inriktning även om det inte kravställts specifikt i upphandlingen.

Om någon leverantör skulle vara intresserad innebär det att förvaltningen går utöver den för 2024 budgeterade nivån avseende 700 platser. Det är därför först möjligt från och med 2025. För förvaltningen detta i uppdrag så kommer dialog om förutsättningar att initieras av förvaltningen med samtliga privata utförare som har ramavtal. Dialog kommer också att fortsatt föras med Göteborgs Stads råd för den sverigefinska minoriteten.

Ytterligare platser i samband med nyproduktion

Förvaltningen bedömer att det finns förutsättningar att tillskapa tio lägenheter för målgruppen i det vård- och omsorgsboende som är i planerad nyproduktion med

prognosticerad drifts-start under början av 2027. Boendet kommer att byggas i Björlanda. Förvaltningen anser att det är en bra placering utifrån minoritetens nuvarande efterfrågan på platser i Norra Hisingen.

Boendet kommer ha totalt 79 lägenheter och kommer vara uppbyggt med åtta enheter med tio lägenheter per enhet och ett enhetskök med en egen matsalsdel och vardagsrum per enhet. Vissa gemensamhetsutrymmen kommer att behöva delas med övriga boenden, såsom rum för aktiviteter och träning, samlingssal och utemiljö. Boendet kommer inte ha en gemensam restaurang eller storkök och de boende äter på sina egna enheter.

Om förvaltningen får i uppdrag att förbereda för att tillskapa dessa platser så kommer det att ingå i det fortsatta arbetet. Nämnden kommer enligt plan fatta definitivt beslut om byggstart av projektet i juni 2024 enligt Göteborgs Stads lokalförsörjningsprocess.

Förvaltningens bedömning

Mot bakgrund av att förvaltningen bedömer att det inte är möjligt att i närtid konvertera fler platser inom befintlig egen regi så föreslår förvaltningen att ett arbete påbörjas med att undersöka om det finns leverantörer inom ramavtalet som har förutsättningar att konvertera platser i eget bestånd till helt eller i väsentlig del på finska som förvaltningen sedan kan köpa platser av. Detta alternativ erbjuder också målgruppen valfriheten att välja mellan egen och annan regi när det gäller vård- och omsorgsboende som erbjuder helt eller till väsentlig del på finska. Lägenheter hos ramavtalade leverantörer ingår i nämndens lokalbehovsplan och ingår därför i förvaltningens tolkning av befintligt bestånd i uppdraget från nämnd.

Att nuvarande ramavtal gäller till och med 2028 bedömer förvaltningen inte som något hindrande eftersom de lägenheter som erbjuds av ramavtalade leverantörer idag också ingår i nämndens behovstäckning för överskådlig tid. Det är därför högst sannolikt att nya ramavtal kommer att ingås efter 2028 och flera leverantörer har haft ramavtal med Göteborgs Stad under lång tid. Beslut om politisk inriktning bedöms nödvändigt för att alternativet ska vara attraktivt för leverantörerna och skapa de förutsättningar som de behöver. Förvaltningen bedömer att det finns förutsättningar att tillskapa 10 lägenheter för målgruppen i ett vård- och omsorgsboende som är i nyproduktion med prognosticerad drifts-start under början av 2027.

Förvaltningen bedömer i övrigt att pågående uppdrag från nämnden bör förklaras som avslutade mot bakgrund av att det finns konkreta förslag samt att plan för att möta kompetensbehov finns och har redovisats i detta ärende.

Äldre samt vård- och omsorgsförvaltningen

Simon Cederholm
Avdelningschef

Babbs Edberg
Förvaltningsdirektör